

Våsvargen

DECEMBER 1998 ⊗ NÅS HEMBYGDSFÖRENING ⊗ PRIS 30KR.

Detta är familjen Hansson i Gullarberg fotot taget 1914.

Fr.v.i övr. raden, Albert, fadern Hans, August, nedre rad, Lars, modern Anna-Stina, Jenny, Tilda, Mina, Ida, Maria, morfadern Samuel Olsson, Karl och Adolv som samma år emigrerade till USA, där han försvann. Stugan flyttad till båthusen Närsen. Kvar står resterna av en ladugård som ett monument över de människor som bott här.

Insänt av Carl Bergsten Närsen och Vansbro

ANDRA SIDANS VARGTJUT!

En liten tillbakablick:

Strax före mitten av 1750-talet var invånarantalet i Nås ungefär som i dag. Det ökade sedan och nådde på 1870-talet - innan Lindesnäs bruk började avvecklas - c 3300 och är nu nere i c 1000.

I 34 finnmarksbyar bodde 419 personer enligt husförhören 1775-84. Antalet ökade till 1435 personer 1877-85. Nu är inte många bofasta där.

I samband med storskiftet 1803-06 (det första i Dalarna) upprättades kartor över bl.a. fäboden Sälsriset. Där fanns då 35 lindor med 56 hus. Nästan allt är borta. Bolaget köpte fäbolindor med tillhörande skog.

En liten utblick:

Senaste halvåret missade vi sommaren. Den kom inte. I stället kom det ovanligt mycket regn och det var kallt. Kanske vi var hyggligt lottade i alla fall när vi vet att miljoner människot drabbats av översvämningar i Kina, i Mellanamerika. Och många har fått sätta livet till i Kosovo, Indonesien, Algeriet, Mellanöstern, Sydafrika. Vi lever nog ganska skyddade i Nås.

Och något av vad som hände här hemma på sistone:

Hembygdsföreningen har som gåva från Stora fått det imponerande spannmålsmagasinet med tillhörande kolmottagarstuga nära stationen. Tomten ingår också i gåvan. Vi vill gärna framföra ett varmt tack.

ALU har enligt uppgift färdigställt skyltar med namn på finnbyar. De finns nu i kommunhuset i Vansbro och väntar på att sättas upp.

Föreningens sammankomst vid Lisskvarngården med Thore Eliasson, den enda kvarvarande av "Jail birds singer", samt Landrowerklubben och Peter Carlson var en publiksuccé. Likaså träffen vid föreningens stuga i Vinberget, där Byns Mats och Peter Resare med Mylla underhöll. Nils-Erik och Kerstin låter traditionen med miltändning i Gräsberget leva vidare.

Mylla blev i somras nästan rikskändis efter sina tolkningar av Evert Taube i P4. Nyligen har gruppen medverkat i Maria kyrka i Stockholm där man ihågkommit att det var 100 år sedan Astrid Taube föddes.

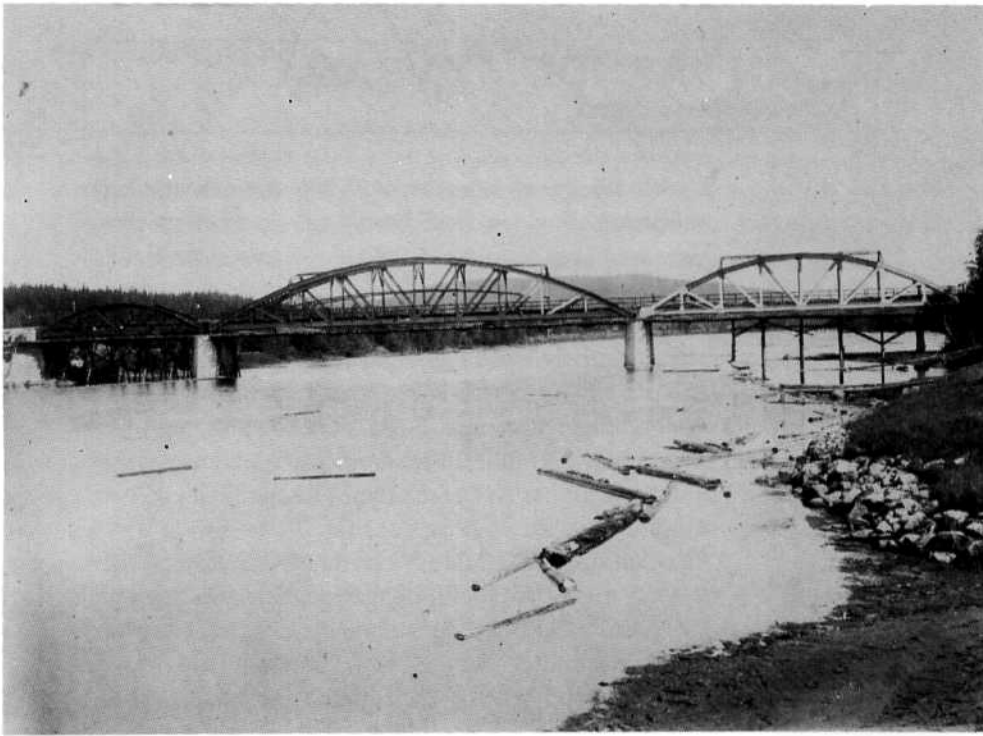
I bygdegården arbetar man med datorer och internetuppkopplingar. Flera blir riktiga proffs.

Till slut:

Efter den gångna sommarens aktiviteter i centralorten Vansbro ber vi i all underdanighet få framställa en önskan om att Nås måtte bli förklarad som vänort till Vansbro.

Jonas Nilsson/Åke

Riksgården

Nås.

Järnvägsbygget. Sedan arbetarna slagit bro öfver Käringbäcken och sprängt sig genom Gubbold, kunde de första skenorha på Nås område den 19 dennes fastspikas. Vore ej den väldiga skärningen vid det s. k. Lissrummet, så skulle lokomotivet snart vara framme vid Älfven. Där har arbetet en tid pågått natt och dag, så att den e a pelären är i det närmaste färdigmurad, på samma gång som landfästena småningom höja sig.

Underhandling lär pågå emellan be-läget och arbetarne om bättre arbetsvillkor, och ryktet berättar att en sträjk-tinge t. o. m. skulle vara i görningen. Anslag, som uppsatts här och där, gifva stöd åt en sådan förmodan. Det är dock att hoppas, att vederbörande be-tänka sig mer än en gång, innan de kasta sig in i ett sådant äfventyr midt i vintern skrives till denna tidning.

Ur Mora Tidning 27febr. 1906

Fotot på järnvägsbron år 1906, från Hed Gunnar. Tidningsklippet från Lars Hed Karlstad och Dala-Järna.

BoBe PLASTINDUSTRI AB
BoBe FORM & TEKNIK AB

BOBEVÄGEN

780 50 VANSBRO
 Tel 0281 - 71810

ETT MINNE FRÅN MIN BARNDOM I VRÅNA

FRÅN ANNA BERGMAN F. BERG.

I min by bodde två kvinnor som jag aldrig glömmer. Det var två systrar som hette Anna och Karin.

Anna var född blind. Karin var socknens finstrykerska, ett yrke som hon lärt sig för att kunna arbeta hemma och samtidigt vara en hjälp till sin syster och att även tjäna nån krona.

De bodde i en stuga närmast skogen eller rättare sagt i skogen. Stugan bestod av kammare och kök. I köket fanns en vedspis och i kammaren en speciell vedkamin på vilken man kunde värma flera strykjärn samtidigt. En nödvändighet i Karins arbete. I stugan fanns ingen elektrisitet.

Karin gick i skogen och samlade in kvastris av björk, dvärgbjörk, björnmossa och kråkris. Av detta mate-

ANNA OCH KARINS STUGA I VRÅNA

rial band sedan Anna mycket fina och välgjorda kvastar.

Många gånger sprang jag uppför backen och satt bredvid Anna på tröskeln och pratade medan hennes seniga händer skickligt och vant tvinnade björkvidjorna som hon sedan band runt kvastmaterialet. Hon blev alltid så glad när jag kom och höll henne sällskap.

På min vägg hänger sedan många år en kråkriskvast som hon tillverkat, en dyrgrip som jag ömt värdar som ett kärt minne.

När Karin gick runt i socknen och lämnade de välstärkta och strukna plaggen till ägarna hade hon med sej Annas kvastar som hon sålde för 10 och 25 öre i de olika gårdarna. Det blev inte några stora förtjänster men de bidrog till att hålla nöden från dörren. Karin samlade också kvistar och kottar i skogen med vilka de eldade vedspisen och kaminen.

Anna och Karin hade en eller två getter som gav mjölk och ost som tillsammans med potatis från det egna landet bidrog till uppehållet. Fast de levde så enkelt, eller kanske det var därför, blev de omkring 90 år båda två.

När jag blev äldre fick jag arbete på kristidsnämnden

där vi delade ut ransoneringskort, det var då helt naturligt att jag tog med korten till de gamla i byn, som hade lång väg att gå eftersom kristidsnämndens kontor låg vid lantbrukskontoret på Sveden. Expeditionen var bemannad med Axel Dockberg ordf., Jakob Nilsson samt jag som skrivbiträde. När jag kom till Anna och Karin med ransoneringskortet och berättade hur mycket de fick köpa på sina kuponger blev de fundersamma och sa; ”Inte behöver vi så mycket mat, men Lasses familj kan ju få det som vi inte köper ut, för de är ju fler i familjen.”

Så småningom måste de två flytta till ålderdomshemmet. Jag minns än första gången jag hälsade på dem där. Anna tyckte det var så bra för det fanns värmelement i rummet. Hon tog min hand och lade den på elementet med orden: ”Du förstår dom här är varma även på natten” Karin tyckte att dom ”ösklade” (slösade) på hemmet, ”Vi får tre sockerbitar till kaffet, inte äter vi så mycket socker, jag lägger några i min låda här, det är gott att ha emellanåt”. Något att tänka på för oss nutidsmänniskor som aldrig tycks få nog.

Detta var mitt barndomsminne från Vrånå. Minnet av två gamla grannar som bodde så enkelt men ändå var nöjda med sitt liv

.

- Skänt vi bestämm
öss får nya fönstar nu ?

Naajdu då få vi ta ö blås
på kaffe för hand attå.

HJULBÄCKS BYGG HB
TEL. 0281-30172

VÄGFÖRBÄTTRING RUNT 1865.

av Gästgivar-Erik

Skol-Erkä berättade att när han var ung så kom en kungörelse på vintern att alla som hade avbetade lövkärvar kvar skulle spara dom till våren och lägga dom i de djupa hjulspåren efter Storbygatan. På den tiden togs det löv till kreaturen på sommaren som får och getter åt på vintern. Det repades löv och så tog de kvistar som bands ihop till kärvar och torkades, det var dessa kärvar som sen blev vägförbättringsmaterial.

Om hjulbredden står i lexikon; Enl. lag av år 1907 äger länsstyrelsen förorda att bredden av hjulringarna på arbetsfordon på hjul framfört medels dragare och i huvudsak avsett för lasskörning, vilka brukas på allmän väg inom den till landstingsområdet hörande landsbygden icke må understiga ett visst mått. Minsta bredden får ej sättas under 7 cm. eller över 12 cm. Ju smalare hjulen var dessvärre blev de djupa hjulspåren.

Far berättade att när de kasserade den smalspåriga trilla de haft, kom postbärare Kalle Kalèn som bodde i Haga, och ville låna den gamla trillan, som han sen aldrig lämnade tillbaka. Jag var där på auktionen efter Kalèn då stod den gamla trillan där och såldes som souvenir.

oo

KÖP NÅSVARGEN

UTKOMMER JUNI OCH DEC.

JAG kom till Stockholm som piga och var varnad för "fula gubbar" m.m. farligt. En kväll kom jag ganska sent hem efter att ha hälsat på en annan Nås-kulla som bodde i Ångby. Min gata var tom på folk, men utanför min port stod en gubbe och väntade. Där har vi en ful gubbe tänkte jag, rena rama typen av en sån, kort och rund och med hatten på svaj, verkade lite glad i hågen också. Ingen portnyckel, hoppades bli insläppt av mej, NEJ, sa jag, det blir inget av med det, jag öppnar inte så länge ni står här !(hur tordes jag?)

Känner ni inte igen mej, nog har ni väl sett mej? Nej aldrig förr, sa jag, nu går ni härifrån, och det gjorde han en bra bit. Stolt kände jag mej, sen jag öppnat och sett porten stängas igen. Vem var han? Jo, rena kändisen som bodde i huset --- Bullen Berglund som man då såg både på bio och sillburkar. En ursäkt för mej var att jag inte var den enda som tog fel.

FRÅN STORSTENS KARINS ANTECKNINGAR.

Från Lisa Lissjanis i Dala-Järna kommer detta foto på tre motionerande gentlemen. Enl. uppgift är det fr. v. Axel Forsberg, E. Flodin den tredje ej identifierad.

ERIK har finfin
potatis till
salu.!!

GÄSTGIVAR ERIK I HJULBÄCK

(Mera känd som Holpers-Erik.)

HAN HAR TEL.0281•30645

Dåpp Lars berättar minnen från beredskaps- åren

Förstärkt försvarsberedskap
10.10.1939 – 18.11.1939

Kriget bröt ut den första september 1939. Kyrkklockorna ringde hela dagen. Den dagen var jag i Svansberget på kyrkans skog tillsammans med stiftsjägmästare Lissdaniles från Malung. Vi förstod att kriget brutit ut när vi hörde klockorna. När vi kom till Närsjö fick vi dessutom reda på att det rådde bensinransonering. Jägmästaren hade inte nog med bensin i tanken för att ta sig tillbaka till Västerås utan åkte hem till Malung. Klockorna ringde så att folk skulle förstå att de måste bege sig till närmaste anslagstavla för att läsa kungörelserna. Av dem framgick att landstormen kallades in för att befästa broar, förråd mm. I landstormen ingick alla män mellan 35 och 42 som lämnat armén.

Jag tillhörde A4 i Östersund, årsklass 31. Drygt en månad efter krigsutbrottet, den 10 oktober, kallades årsklasserna 30 och 31 in till A4 för sex veckors s.k. förstärkt försvarsberedskap. Från Nås var vi, förutom mig, bl.a. Bertil Rosén, Erik Fältivar, Slabb Olle, Axel Hagdell och Erik Skantz (Slampen).

Avresa skedde från Nås station med 4-tåget i fullastade vagnar. Resan gick över Storvik till Östersund dit vi kom på morgonen den 10 oktober. Resan dit gick relativt bra, så när som på att (minst) en vagn var totalt sönderslagen vid framkomsten. Meningsmotsättningarna som låg bakom bråket i vagnen, hade sin politiska grundorsak i konflikten som brutit ut mellan Finland och Ryssland. Framme vid Östersunds central möttes vi av militärpersonal som ledsagade oss upp till A4s kaserner där vi fick ta in.

Inskrivning och utrustning påbörjades omedelbart, och vi fick kläder och annan utrustning. Kanoner och hästar fanns framtaget och iordningställda. Efter ett par dagars ut-

rustning fick vi bege oss ut i fält, ut i terrängen utanför Östersund.

1939. Fullt utrustade för övningar. Erik Fältivar, Slabb Olof, Erik Skans och jag själv.

Vi var ca 300 – 400 man, två batterier och tross (sjukvård, kok- och packtross och divisionsstab). Vi övade dag och natt i fyra veckor och den femte var vi på Grytans skjutfält ca 1 mil utanför Östersund. Alla vi från Nås var fortfarande tillsammans.

En tältgrupp. Erik Fältivar (Rönn) och jag bl.a.

Vi låg i tält, 10-12 man i varje, med en plåtkamin i mitten för värmens skull. Det fanns eldvakt, som arbetade i en-timmesspass. Om han somnade på passet blev det ett väldigt liv och han blev utskäld av alla – det blev ju kallt – samt lägevakt och stallvakt som arbetade i tvåtimmarsspass. Vi hade ca 200 hästar, varav ca hälften var stamhästar och resten var inmönstrade bondhästar. Det gick 11 hästar på varje kanon. 6 hästar drog kanonen, 4 ammunitionsvagnen och en för den beridna

gruppchefen. När vi gick i bivack på kvällarna spändes krubbstreck mellan träden och hästarna bands vid dem, Det var stimmigt med hästarna som skrek och slogs och stallvakten som skrek lika för att lugna ner dem. Mot slutet av perioden blev det kallt så att vi fick ha stora eldar för att värma hästarna. Hästarna frös och trängde sig ibland så nära eldarna att det tog eld i svansarna.

Kokvagnen

Efter fullgjord tjänstgöring avtackades vi av översten som skröt över oss – han hade sett många stormaktsarméer, sa han, och vi var nu fullt värdiga att ta upp kampen med dem. Vi hade lärt oss det som krävdes. Vid inlämningen lade vi alla personliga militärkläder i säckar och skrev på nummer och namn på dem så att det skulle gå fort om och när vi skulle kallas in igen. – Vid den här tiden var Helsingfors bombat och kriget var i full gång. Vi trodde förstås att vi skulle kallas tillbaka in till samma förband som vi övat i men därav blev intet.

Hemfärden blev lugn. För att förhindra bråk under resan hade militären sett till att alla utskänkingsställen skulle vara stängda när tåget passerade. Dessutom, konstaterade kapten, hade det nog sparats brännvin för ändamålet. Därför kommenderades hela truppen att marschera till ridhuset med väskorna i handen. Framkomna ställdes vi upp på led, order gavs att alla väskor skulle öppnas omedelbart följt av "Givakt". När väsklocken

öppnades började ett väldigt grävande så när "givakt" kom så hade nog större delen av både brännvin och annat grävts ner i sågspån. Så stod alla där som ljus medan allt som fanns kvar i väskorna av spritdrycker samlades in. Därefter befalldes vi stänga väskorna, omedelbart följt av givakt och marsch ner till tåget. Resan blev lugn. Men i ridhuset fick gubbarna ett väldigt arbete med att plocka bort glas ur sågspån för hästarnas skull. Samtidigt fick de god hittelön – vem som nu fick den spriten...

Partiell mobilisering – 8.12.1939 – 7.7.1940

Första dagarna i december kom order om partiell mobilisering till alla förband i Norrland och om inryckning den 8 dec för samtliga. Den 7 december, sent på kvällen, var det fullt med folk på Nås station. Tio årsklasser, fem yngre och fem äldre än jag var kallade till de olika regementena. Representanter för olika intresseorganisationer och religiösa grupper samt anhöriga var samlade till avsked på stationen. Den största gruppen stod runt pastor Sperring. Det var tal och det var sång – Sperring tog upp psalmen "Vår Gud är oss en väldig borg".

Sedan vi tagit farväl gick vi på tåget. I varje vagn fanns en militärpolis. I min vagn var det skogvaktare Hellenberg från Björbo, och han var fullt sysselsatt med att lugna ner alla politiska diskussioner. Tåget kom från Malung, och det var ungefär samma procedur vid de andra stationerna, Björbo, Floda ..., som i Nås. När vi nått Falun var tåget fullpackat med folk. Vi skulle bytt till norrgående tåg i Storvik vid midnatt, men den natten i Storvik går till historien. Fulla tåg passerade, det var trängsel och det var bråk. Så småningom kom vi i väg åtskilligt försenade, och kom fram till Östersund när det hunnit bli dag.

På stationen var det fullt med plakat som orienterade om var olika rullförningsområden skulle infinna sig vid olika bussar och plakat där frivilliga till krigstjänst i Finland kunde anmäla sig. Vi från Nås möttes av Lissjanis Axel från Närsjö. Han var inkallad sedan

tidigare så han deltog i mottagningskommittén. Han tog hand om oss och förde oss till rätt buss. Vi fraktades till en by som hette Bringåsen, ca 5 km utanför stan. Det såg ut som ett ställe för mobilisering. Dit kom det busslast på busslast, och vi var många från Nås, även yngre. Vi trodde att vi alla skulle skrivas in på A4, men allteftersom inskrivningen skred framåt visade sig att vi alla hamnade på olika ställen. Jag och Bertil Rosén skrevs in på regementsstaben, A5, och så småningom kom nästan alla från Nås som var inne tillsammans med mig under perioden av förstärkt försvarsberedskap dit tillsammans med en hel del yngre. Det var bl.a. Täpp Lars, Rune Mornell, Ernst Söderman, Tipers Nils, Utby Kalle, NGs Nisse och Harry Ehnström. Vi var nog ett 20-tal från Nås.

Det tog flera dar att få full uniform och full utrustning och under tiden låg vi i halmen, påklädda, och väntade. Inskrivningen pågick i 14 dar, men vi såg inte röken av våra "gamla" påsar med kläder från de sex veckornas "förstärkt försvarsberedskap" från november. Nu hade jag ju också fått nytt nummer och nytt regemente, A5 i stället för A4. Därmed fick vi också nya befäl, från överste till furirer. För några blev tiden i halmen lång. NGs Nisse och ett par andra Nåspojkar gick ut på stan som var full av militärt befäl från alla regementen. Vår plikt var att hälsa på alla överordnade, men Nisse tyckte att det blev för jobbigt. "Hän ge vi fan i. Vi hälsa bärra på en del." Så mötte de en bevingad officer och lät bli att hälsa. Officeren skrek "Ser ni inte vem jag är? Ser ni inte att jag är officer i svenska flygvapnet!" – "Å fan" sa Nisse "je trodd du va en järnvägar!"

Tiden gick och det blev Lucia. Då kom det order om att vi skulle få Luciakaffe. Lucia skulle komma ridande på ängen, hette det, och servera kaffe och bullar. Vi var dumma och tarva på kaffe och gick ut. Därute stod bussar, och vi fick order om att gå ombord. Vi skulle hämta hem hästar. Vi kördes ut i skogen ca 7 km till en stor äng. Där fanns stora eldar och långa inskrivningsbord där bondhästar, seldon och småkalkar skrevs in. Varje man fick 1-2 hästar att leda, och sedan skulle vi gå tillbaka till Bringåsen på natten.

Där såg jag Erik Fältivar för sista gången på mycket länge – han hade hamnat på A4 och inte på A5 som vi andra. Han kom utan vantar och med en häst i vardera handen. Det var Lucianatt, snö och ca 15 grader kallt.

Med hästarna kom nya arbetsuppgifter, stallvaktjänst, ryktning mm. Vi väntade fortfarande på vapen, och det skulle dröja fram mot jul innan vi blev fullt utrustade. Då visade det sig att det inte fanns tillräckligt med tåg och att vi inte skulle få någon plats på järnvägen förrän dan efter nyårsdan. Vi fick reda på att en del av dem som varit ute länge skulle få permission över jul. Jag tog chansen och fick permission. Dan efter nyårsdan kom jag tillbaka och dagen efter skulle vi transporteras till Norrland.

Vi lastade med hästar och allt. Jag frågade kapten om det spelade någon roll i vilken finka jag åkte, men det gjorde det inte eftersom alla skulle till samma ställe. Så jag klev på Bertil Rosén finka. Vi var fem man och sex hästar i ena änden på finkan och andra änden på finkan var fullastad med hö och halm. Tåget gick hela dan och hela natten. Vi vaknade av att det blivit helt tyst. Så småningom ryckte någon upp finkdörren och konstaterade förvånat att vi var kvar. Tåget skulle städas och gå söderut igen. När vi undersökt saken närmare visade det sig att fyra vagnar med män och hästar blivit felväxlade. Våra kamrater hade lastat ur och gått mot okänd ort!

(Läs den spännande fortsättningen om när Däpp Lars och hans vilsna kamrater förde sitt eget krig)

EFTERLYSNING !

På auktionen 25/8 1990, när vi sålde lösöret i vår villa vid stationen i Nås, ropade någon in en plåtskylt med texten "Rum för resande och bilstation" från 1923. Jag skulle gärna vilja ha ett foto av skylten som minne och dokumentation.

**John Liljegren
von Lingens väg 72
21371 MALMÖ.
Tel. 040-213759**

KOSTYMEN.

av Gästgivar-Erik

Hösten 1935, kom jag hem från kolningen, på kvällen före julafton, far var kvar i skogen över jul och såg efter en mila som inte var färdigkolad, den rev vi sen ut i mellandagarna.

När jag kom hem till jul gladde jag mej mycket, att jag skulle få roa mej när jag sov ut. På juldagsmorrön var det ju tradition att man skulle på julottan. Och på juldagskvällen var det julfest i ordenshuset, I.O.G.T. var mycket aktiva på den tiden och ordnade mycket trevliga fester. I många fall samarbetade de med logen i Fredriksberg som var väldigt duktiga på underhållning.

På julaftonseftermiddagen tog jag fram min kostym, som jag inte använt sen i september någon gång, jag var ju galen i jakt så all fritid hade gått åt till det. Alltnog när jag fick fram kostymen, hade råttorna ätit hål (ett stort) på ena axel, så det spretade ut säckväv och vadd m.m. Nu var jag illa ute, mina drömmar att få roa mej krymte avsevärt. Kostymen hade hängt i ett kallförråd uppepå, så råttorna hade fritt spelrum. Jag hade inga andra kläder, mitt i all fattigdom hade ju de flesta en skaplig kostym.

Hur jag nu funderade så kom jag på att jag skulle fråga K.A. Lindgren, han var skraddarmästare och hade tidigare bott granne med oss en tid. Far och han var goda kompisar bl.a. med fisket. Han bodde då i Nederborg då detta med kostymen inträffade, jag tog mod till mej och gick dit med kavajen. Lindgren tittade på förödelser och så sa han; ja vore du inte Gästgivar Andersens pojk gjorde jag inget vid det, men därför ska jag försöka. Han tog en bit ur västen, som stämde med mönstret och satte dit den så fint att det knappast märktes i skarvarna. Detta gjorde han på juldagsförmiddagen, två kronor tog han för jobbet, det var den julens goda gärning.

**FYRA STRÄVSAMMA LÄRARE
FRÅN NÅS GAMLA FOLKSKOLA,
ESTER OCH OLIVER WALLIN,
GUSTAV LINGHARD OCH ELIN
OLSSON.**

FRÅN GULLVI OLSSON

Ur tidning för Fahlu Län och Stad 20 april 1859.
från Nall Lasse.

En sorgligt endad björnjagt.

Ett folknöje som plägar förekomma bland förlustelserna vid bröllop i Dalom, är att anställa jagt efter björn, derwid någon af gästerna åtager sig att, wanligen i kostym, utföra nalles roll, en annan uppträder såsom hund och andra såsom björnskyttar. Under glädje och gamman företogs denna lek vid ett bröllop i Haga by af Nås socken den 4 innewarande April, då bland några närvarande unga soldater en som hette Björn, i anledning af detta namn blef sjelviskriwen att företräda odjurets ställe. I en skogs-dunge bredwid bröllopsgården pågick jagten, då soldaten Glad med sitt laddade gevär följde Björn, med vilken hunden, en bonde benämnd Nall Anders, nappades på sitt wis. Twenne gånger hade geväret klickat och twenne gånger hade Björn uppmanat jägaren att skjuta i wädret, då denne, som gjorde sig alltför säker, för tredje gången rigtade wapnet mot sitt willebråd på några få alnars affstånd skottet lossades, och—Björn blef liggande på platsen badande i blod, och glädjen war inom ett ögonblick förwandlad i sorg.

Skottet som wäl icke war skarpt, men lärer haft så mycket starkare förladdning, inträngde djupt i den sårades kropp och derjemte sannolikt äfwen en från hans kläder bortskjuten metallknapp. Genom soldaten Björns halfannat dygns efter olyckshändelsen, oaktadt genast tillkommen läkarhjälp, timade död förlorade hans gamla och bräckliga föräldrar ett troget stöd. Han war enbart 24 år gammal. Länge skall i orten minnet lefwa heraf, att "Björn" blivitt skjuten, och gifwa ökad wigt åt gammal lag, enligt hwilken allt skjutande wid tillfällen som ofwanstående, är widstadgad påföljd alledes förbjudet.

EN JAKTHISTORIA.

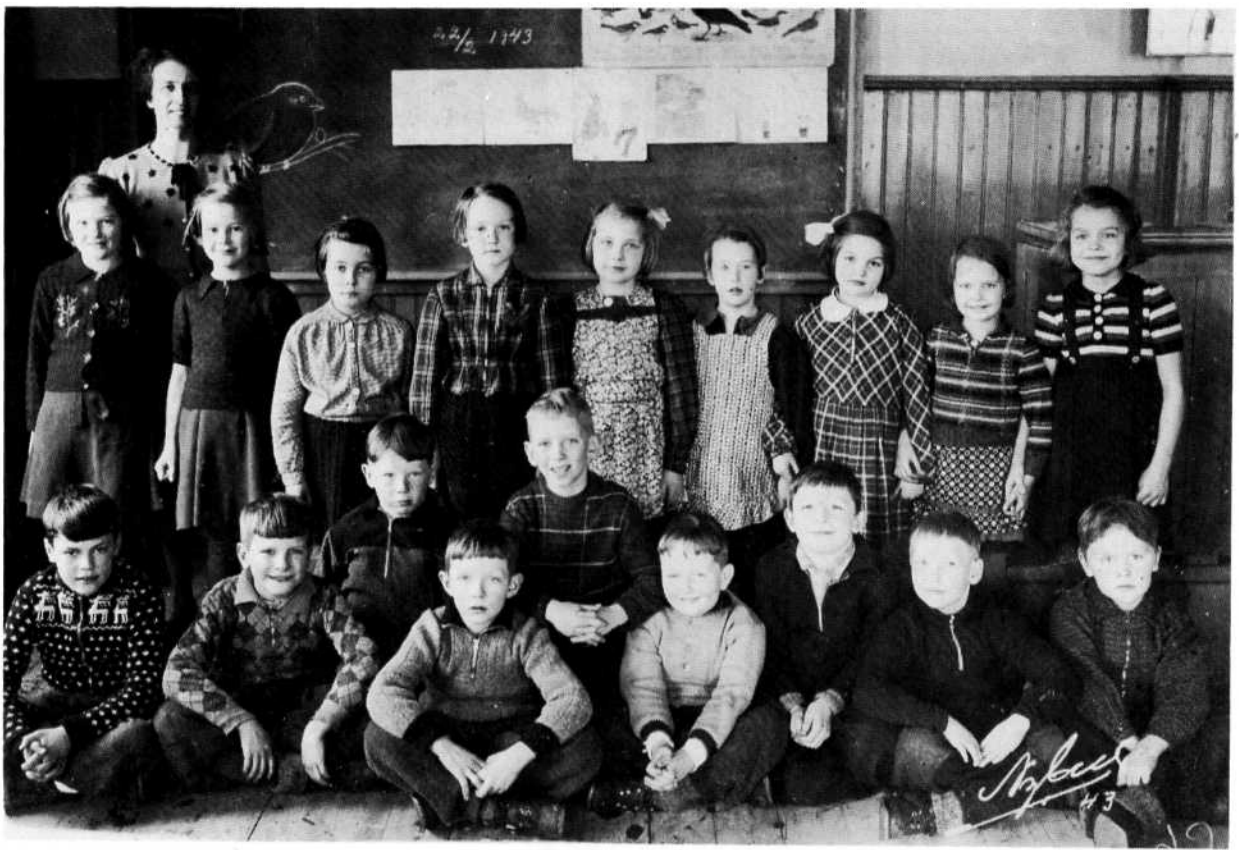
från Birger Karlsson

Jag träffade Helbert Eriksson från Västerfallet en riktig jägare, han hade varit ute på fågeljakt. Jag frågade om jakten varit god, han svarade att jag sköt på en järpe som satt i toppen på en tallbuske. Ja, den fick du väl, sa jag Nej, sa han; "busken den flög åt helvittä och järpen den flög till Nås!"

KÖP NÅSVARGEN !!!!

UTKOMMER JUNI OCH DECEMBER !

SKANSBACKENS SKOLA 1943

Lärare Frida Tegstrand

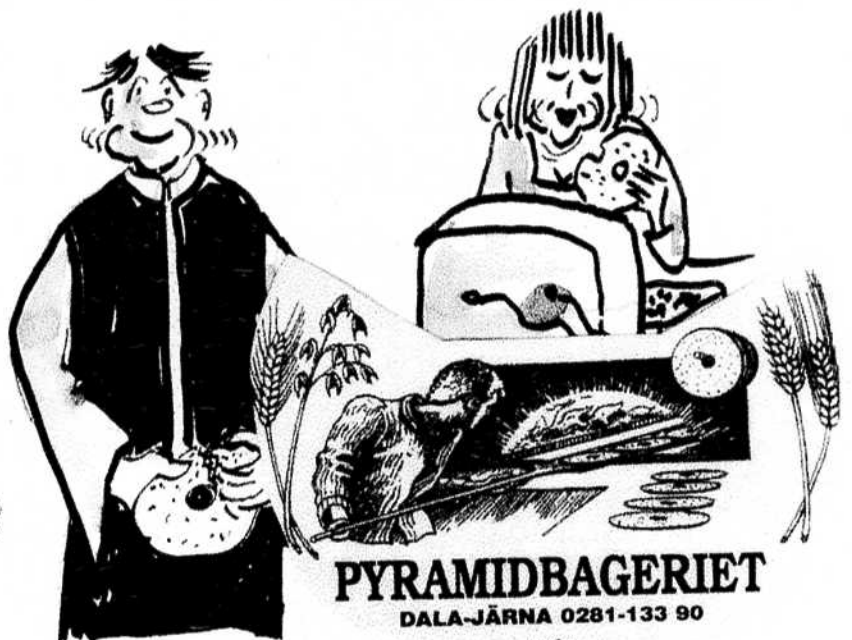
ANGRET LINDGREN, ASTRID TILLMAN, BIRGITTA KARLSSON, FAKT ANNA-BRITTA ERIKSSON,
 ANNA BRITTA RUNNGÅRD, INGA-BRITT HANSSON, TÄPP INGRID ERIKSSON, ZOILI SALMENRANTA,
 MARIANN ROOTH, SVEN MATTSON, SUNE LUND, HED GUNNAR LARSSON, OLLE THOMÉR, FÄLTI-
 VAR LASSE LARSSON, TYSK KARL ERIK ERIKSSON, LENNART MARKUS, SIGGE ERIKSSON, ALRIKS
 BENGT ERIKSSON

KORTET FRÅN HED GUNNAR

*...spisbröd det är sann matglädje
 men då skall det vara Pyramidbröd...*

**PYRAMIDBRÖDET ÄR
 FAVORITEN PÅ DE
 FLESTA GOURMÉRÉS-
 TAURANGER!**

PYRAMIDBAGERIET

DALA-JÄRNA 0281-133 90

Gummas Ingmar minns kalla vintrar i Lindesnäs.

I gamla konsumbutiken i Lindesnäs upplevde jag en kall vinter i början på 1940-talet. Det var krig i världen och svårt att få tag på ved att elda med. Inne i butiken fanns en järnkamin och veden vi hade kan kallas sur. Det var inte lätt att med dessa förutsättningar hålla varmt i butiken. Temperaturen ute var stundom kring minus fyrtio grader. Vi som arbetade i butiken fick gå klädda i ylletröjor, pjäxor och sockor för att inte frysa. Jag minns en gång när vi kollade temperaturen inne, vi lade termometern på golvet i ett hörn av butiken. På kvällen när vi stängt butiken visade den minus sju grader!

Anders "Öppigåln" från Närsjö som var med mej i butiken, vi bodde i veckorna på vandrarhemmet hos Tyra och Viktor Halvarsson i ett rum likaledes med en kamin. Det var kallt där också. Om vi eldade tills vi gick till sängs, så måste vi ändå upp vid tvåtiden på natten och göra upp eld igen!

Ja, det var bistert. Vi fick charkuterivaror med bussen från Näs vid 6-tiden på morron. Lådan som var av trä fraktades på en sorts pakethållare bakpå bussen. Från busshållplatsen drog vi lådan på en kälke till butiken. En gång halkade lådan av kälken, locket för av och en falukorvsring rullade ut på vägen. Den splittrades i bitar som om den varit av glas, det blev faktiskt som glasskärvor. Men det var också minus fyrtioen !!

Om det var kallt på vintern så var det varmt på sommaren, åtminstone för varmt att förvara korv i ett skåp utan kyla. Då fick vi lov att tvätta falukorvsringarna i kallt saltvatten. Så småningom fick vi dit en kyldisk den var välkommen.

Butiken såg inte ut som en butik gör i dag. Handikappsvänligt, som det ställs krav på i dag kan man inte säga att det var. Men butiken fungerade utan knot och problem. Det var krig och avspärrning och ransonering på de flesta varor. Men stress och jäkt var det ingen som kände till då. Man kom in med ett stinnt fodral med ransoneringskort, många i familjen, och ville att vi skulle titta vad som fanns att ta ut på korten. Det gjorde vi, även om det tog lite tid.

MC-KLUBBEN "NU JÄSIKEN"

MEDELAR ATT DE NU GÅTT I VINTERIDE. DE NYPUTSADE CYKLARNA FINNS NU BAKOM DUBBLA LÅS OCH LÅDERHUVOR OCH KRAGHANDSKAR INSMORDA MED LÅDERFETT. KLARA FÖR NYA SPÄNNANDE KAFFERESOR TILL DALA-JÄRNA OCH SNOAN, VÄREN 1999 !!!

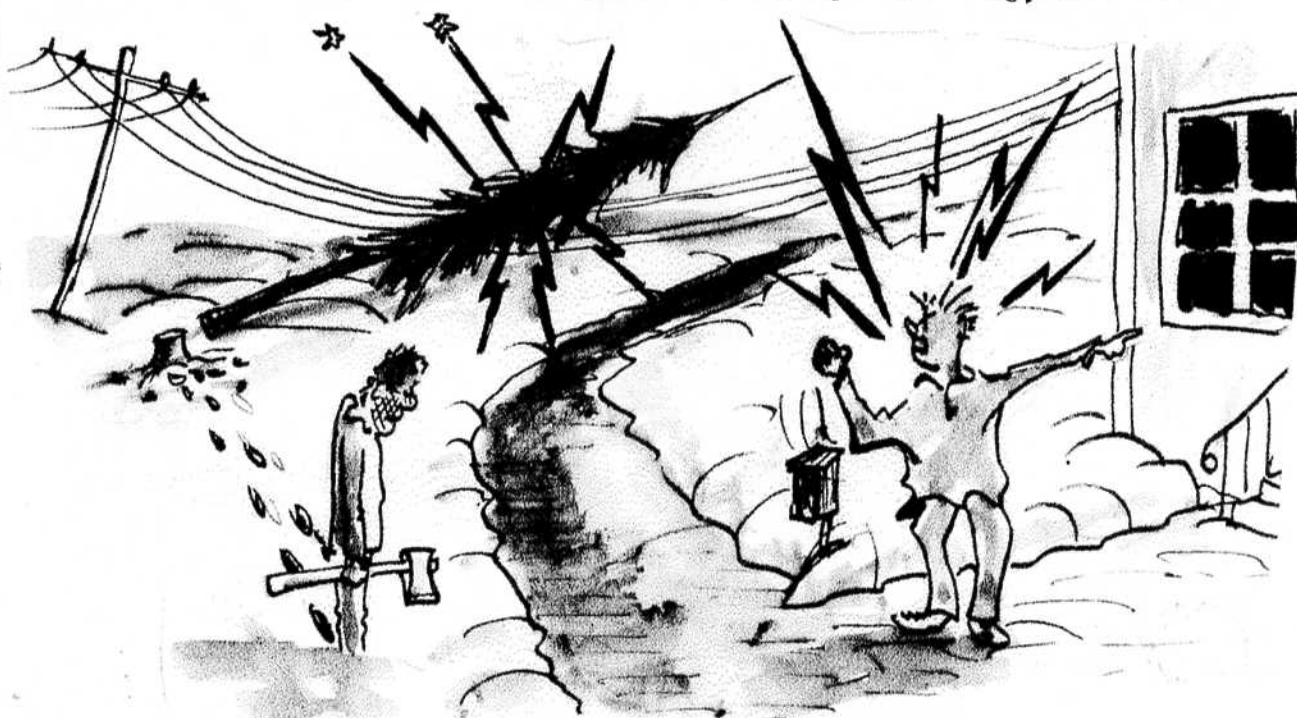
TVÅ MODEMEDVETNA TJEJER FRÅN 1938 NALL-ANNA OCH SJÖ-ANNA SOM KORTET OCKSÅ KOMMER IFRÅN.

ETT MISSÖDE FRÅN 1910.

När August Orsa från Närsen skulle göra eld i spisen, å tog ett vedträ ur vedlåren, så hade katten vari där å gjort sina behov så han satte fingrarna i det. Då han skulle daska av det värsta slog han fingrarna mot en kant och det gjorde så oherrans ont att han satte fingrarna i mun. Men då sa han till sin son Pol; "nu får du allt gå ut och skjuta katten!"

Från Carl Bergsten Närsen.

.....SLÄCK INTE LJUSET FÖR DIN GRANNE ...

...TALA MED OSS INNAN DU GÖR EN AVVERKNING ELLER TAR ETT ENSTAKA TRÄD INTILL LEDNINGAR!

GULLSPÅNG

VI PÅ
ALLA VÅRA

ÖNSKAR
KUNDER

*EN GOD JUL OCH ETT GOTT NYTT
ÅR 1999*

Birger Lidström: Min barndoms kök.

Sjuttioåtta år! Tankarna söker sig tillbaka till 30-talet, uppväxttiden. Jag minns köket därhemma i Ytterbyn. Vi var sjutton personer i familjen. Min mor dog när jag var 6 år gammal och lämnade 7 barn moderlösa. Jag är det femte i ordningen. Min far var småbrukare. Han gifte om sig och det kom ytterligare 8 barn i familjen. Två rum och kök bodde vi i. Köket var 6m x 6m, 36 m² stort, I ett av hörnen stod den stora öppna spisen. Den var murad efter samma princip som en kakelugn. Röken och värmen drogs iväg genom tre rökgångar. Hela murens tegelmassa blev varm och höll värmen hela natten. En fantastisk spis. Jag minns inte att vi behövde frysa även om det var -30° ute.

Maten lagades i trefotade kokkärl, tillverkade i gjutjärn. Den stora järngrytan minns jag särskilt. I den kokades bl.a. potatisen, som betydde mycket i kosthållet. Två trefotade kopparpannor, förtennade, användes för kaffekokning, en för sumpen och en för själva kaffet. Kaffebönorna rostades i en kaffebrännare gjord av tjock järnplåt. På glöden halstrades också den salta strömmingen. Den åts till långmjölken varje frukost.

Spismuren stod ett stycke från väggen. Utrymmet bakom muren fungerade som torkrum. Ett hemlighetsfullt rum. Där bodde trollen och andra hemlighetsfulla väsen. Det var spännande att gömma sig där. Underliga ljud hördes. Ovanför spisen fanns en hylla med pinnar. Där hängde man upp skor och strumpor att torka över natten. Vintertid hängde också hästens sele där. Två kraftiga åsar sträckte sig under kökstaket. Där torkades virket. Min äldsta bror hade vid den här tiden upptäckt träet med dess möjligheter att forma och skapa. Vid snickarbänken tillsammans med verktygen fann han sin livsmelodi. En melodi som sedan kom att tona igenom hela brödraskaran. Vi är ju elva bröder. I takåsarna prövade vi armstyrkan. Det gällde att kunna

hänga sig i krokig arm så länge som möjligt. De fungerade som gymnastikredskap.

En skostol stod nära spisen. I den förvarades starrhöet, som användes i skorna. På hösten kom skomakaren. Min far hade då hämtat en kohud hos garvaren i Kalix. Skomakaren hade ett vitt papper som han la på golvet. Så fick man ställa foten på papperet. Foten ritades av och skomakaren kunde göra sina mönster. Med becktråd laskade han ihop näbbskorna, som var lätta, vackra och varma. Unde vintern mådde fötterna bra. Hemstickade yllestrumpor och starrhö gjorde att man klarade vinterkylan utmärkt. Men under våren, när snön smälte, då blev man våt om fötterna. Näbbskorna skyddade inte så bra mot vattnet.

Bredvid skostolen stod vedbänken. När vi var i åldern 10 - 12 år hade vi uppgiften att bära in ved från vedboden. Det var ju livsviktigt att det fanns ved i vedlåren. Utan ved ingen värme och ingen matlagning. Ett ansvar las på ens axlar.

Mitt på köksgolvet stod matbordet. Tolv personer fick plats runt omkring detta bord. De minsta barnen fick sitta i knäna. Brödet var viktigt. Far odlade korn på åkrarna. Efter tröskningen på hösten bar det iväg till kvarnen 6 km från gården. Kornmjölet blandades med rågmjöl och vetemjöl. Så blev det tunnbrödsbak i bagarstugan. En stor bakugn fanns det där. Kl 5.00 satte man igång. Degen knådades och brödet kavldes ut och naggades med stor noggrannhet. Det krävdes skickliga händer för att klara detta arbete. Jag har aldrig i livet träffat på så tunt bröd. Detta bröd åt vi mest till långmjölken, filet, som var den stående frukosträtten. Till middagsmålet hade vi bagar Unboms knäckebröd. Det var mycket hårt att tugga. Sjutton personer som samtidigt tuggade Unboms kakor, vilken ljudupplevelse. Den finns där outplånligt inristad i ens medvetande. Det gällde att ha starka tänder. Och det hade vi ju allesammans.

Senare i livet 1944-1948 gick jag på folkskoleseminariet i Uppsala. Där fanns bl.a. en lektor i biologi, Han undervisade om människokroppen. Under en lektion ville han se på våra tänder. Han gick från den ena till den andra och tittade i munnarna. Så kom han till mig. Jag hade ju helt felfria tänder. Inte en enda lagning. Han tittade en bra stund, och så sa han: "Det var som Fan, detta blir ett bra kranium." Han var känd för sin grovkornighet. Min barndoms knäckebröd från Unboms bageri hade gett mig friska och starka tänder. Dessa tänder har varit en tillgång genom hela livet.

I köket fanns två sängar och en bäddsoffa. Vi sov två i varje säng på halmmadrasser. Dessa fungerade utmärkt. Halmen byttes ganska ofta. Min far var framstående hästkarl. När någon bybo köpt en ny häst blev det ofta ett besök hemma hos oss. Far tittade i munnen och talade om hästens ålder. Det var något hemlighetsfullt omkring denna förmåga att kunna bestämma hur gammal en häst är. Ibland kom någon hästhandlare på besök. Åtskilliga hästkarlar hade kontakt med min far. Då gällde det att ordna sovplats för gästen. De som låg i soffan fick flytta till sängarna till höger och till vänster och ligga skavfötters under fällen. Jag minns doften från mina bröders fotsvett. I soffan kunde då hästhandlaren sova över natten.

En diskbank fanns också i köket. Där bredvid stod ett stort laggkärl, vattensån, där vattnet förvarades. När vi var i åldern 12 - 16 år hade vi i uppgiften att hämta in vatten från brunnen. Det var en viktig syssla. Diskvattnet hälldes i en särskild hink. Det bars ut till ladugården och korna drack detta med begärlighet. Här var det fråga om återvinning. Ingenting fick förfaras.

I ladugården hade vi 7 kor och kalvar allt emellanåt. I åldern 16 - 18 år gällde det att hjälpa till med arbetet i ladugården. I nära tre års tid skötte jag korna, mjölkade morron och kväll, utfordrade djuren och mockade dynga.

Det var ett intressant arbete. Att umgås med kor är att få uppleva den verkliga friden och ron. Vilket lugn. Jag minns särskilt Blomma, skällkon. Med vilken självklarhet hon tog ledningen när det under sommaren bar iväg till betesmarkerna. Kl 05.00 gick jag till ladugården varje morron. Jag minns tydligt när jag öppnade lagårdsdörren. Sju par förväntansfulla koögon mötte mig. Det var en vacker syn. Vi hade ju fjällkor, och de har särskilt vackra ögon.

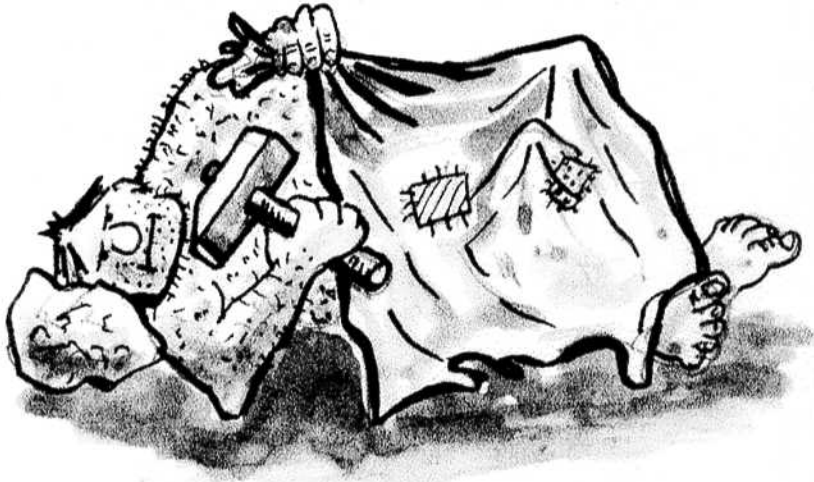
Lungtuberkulosen hade vi allvarlig känning av. Vår närmaste grannfamilj drabbades hårt. Sju barn av elva dog i den sjukdomen. Vi träffades ju dagligen. Arbetade tillsammans. Men ingen av oss blev angripen. Alla lever i dag. Det är det stora miraklet. Man kan ju inte låta bli att fundera över denna märkliga verklighet. Förklaringen får vi väl en gång på den andra sidan.

GYNNA DIN HEMBYGDSFÖRENING KÖP OCH LÄS NÅSVAR-GEN JUNI OCH DECEMBER!

OLLE PETTERSSON AB
SKOG & TRÄDGÅRD
TEL 0281-10625, 10034

...NU KAN ÅSKGUDEN TOR DRA NÅT
GAMMALT ÖVER SEJ....

.....för vi kan nu själva, på konstgjord väg, framkalla åskväder, för att prova våra laddningsapparaters känslighet.

P.S. Åskrädda personer bör vid "våra" åskväder undvika området runt Hjärpholn.

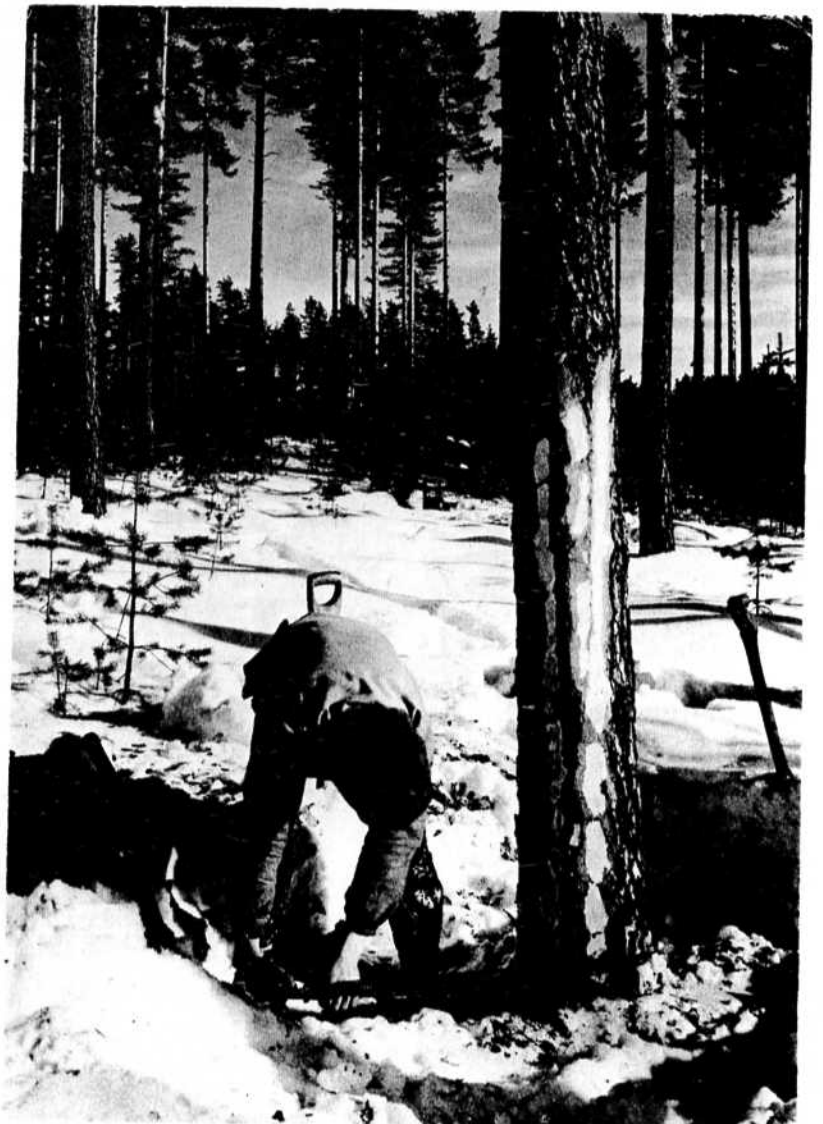
 Swede
electronics

TEL 0281-30400
FAX 30666

EN LITEN "SÅGHISTORIA"

Här en bild på en "skördare" modell-ä. Verket är han använder är en timmer såg som var användbart för en man. Tidigare var det tvåmanssågen, det blev ett lagarbete som inte var populärt bland skogsarbetarna när det pågick. Men sen kom timmersvansen för en man. Det blev en tredje epok, och en första rationalisering, efter det kunde en man klara av hela avverkningsproceduren själv. För timmersvansen fanns det ett tekniskt hjälpmedel. På svansen kunde man skruva fast en specialfjäder på handtaget, på andra änden av fjädern var det en stadig krok, när man sågat in en bit skulle man fästa kroken på motsatt sida av stubben där sågaren stod. Sågen var tandad så att den skar när man sköt den ifrån sej, när man drog sågen åt sej så spändes fjädern så att den hjälpte till när sågen skar, fjädern kallades för sågkamrat. Timmersvansens epok varade ända till slutet av 1950-talet då kom motorsågen därefter den moderna skördaren. Vad händer efter den ??

Gästgivar- Erik

FÖRSTA BUSSLINJEN NÅS- LUDVIKA.

När bensenpriset var 25 öre litern i början av 30-talet fanns i Nås en trafikbil (Tupp-Erik) och fem privatägda personbilar. Prästen, doktorn, grosshandlar Matsson, A. Matsson och E. Schultsberg var ägarna. Hästskjutsarna var desto fler på vägarna och hästarna skyggade naturligtvis för de nya framrullande farorna. Den som tog körkort fick lära sig, att chauffören hade skyldighet att stanna, gå ur bilen, fatta hästens huvudlag och leda den förbi ekipaget.

Mellan Nås-Ludvika körde Håvbergs-Erik varje dag en buss med 18 sittplatser. Bussen var av 1929 års modell, hade sexcylindrig volvmotor med 80 hästkrafter och ägd av Norlings Busstrafik Ludvika.

Bussturerna gick ut från Nås kl. sju, sedan mjölkflaskorna till Lindesnäs hämtats vid Svedens ladugård. Det blev långa arbetsdagar, eftersom bussen beräknades vara hemma igen kl. sju på kvällen. Sommartid fungerade det på grusvägarna via Fredriksberg, men på vintern var de ofta oplogade och då gällde det att lägga kättingar på hjulen. Helge från Lindesnäs som var på skogsarbete i Galberget, minns hur de väntade i timmar på att bussen skulle komma. Det var snö, blåsigt och kallt, men ingen klagade. Man var glad att bussen över huvud taget kunde ta sig fram under sådana förhållanden och att man slapp pulsa och gå hem.

Buss-Erik blev förbindelselänken mellan stugorna i skogen och staden Ludvika. Han var hjälpsam och ingenting var omöjligt och sa aldrig nej. I stan skulle han lämna

Håvbergs-Erik med en av "sina" bussar

trasiga klockor till urmakaren, hämta medicin, köpa tyg till nya gardiner och förkläden åt fruntimren. Gubbarna beställde hästkosöm, lysfotogen och buteljen från bolaget.

För att få en veckas semester och några lediga söndagar, bad Erik grannen Helmer Johansson att skaffa sig busskort. Helmer som körde lastbil och hade trafik kort, provkörde bussen en gång innan de åkte till besiktningssman Lissel, där Erik sa: "den här pojken behöver ett busskort", och så körde Helmer en tur från Täpp-Pers verkstad till Sveden och därefter skrevs busskortet ut.

Erik råd till Helmer var: "Du ska vara i Ludvika innan Stockholmståget avgår kl. 12 men sen behöver du inte bry dej så mycket om tidtabellen, när du åker hem kl. 4".

Erik levde som han lärde. Dopp-Lars berättade, att han cyklade till Åsbua, där han mötte Erik med bussen som var tom, och det var inte mer bråttom än att de tillsammans vittjade ryssjorna i Bysjön, innan de åkte hem till Nås. De resonerade att i Orsala var det nog ingen som väntade.

Bussen såldes till Hällefors-Fredriksbergs Järnväg för att byggas om

och dra vagnarna på den smalspåriga järnvägen. I dag kan man se bussen, fortfarande med samma volvmotor, i tjänst på museibanan mellan Mariefred och Läggesta.

Ett stort tack till Dopp-Lars och Helmer för berättar stunderna, där de delade med sig av upplevelserna de hade med min far Erik Runngård.

Anna-Britta Runngård-Karlsson.

HAR DU INTE TRÖTTNAT SOM
"GÖR DET SJÄLVARE" ÄN,
SÅ JAG FÅR RINGA..?

OLSSONS RÖR I DALA-JÄRNA AB
TEL. 0281-20743

NÅS SERVICECENTER AB
TEL. 30219

*I vår spelhörna
kan du spela på travet
tippa lotto, måltips, stryk-
tips osv. medan du äter en
korv och dricker en kopp
kaffe!! Så har vi förstass all
julmat och dryck!
VI ÖNSKAR EN GOD JUL
& ETT GOTT NYTT ÅR!*

PÅR MED PÅR-SONAL

UNGDOMSBEREDSKAPENS RIKS- TÄVLING 1944.

Några veckor före examen 1944 fick Nederborgs skola besök av en man som förklarade att det rådde stor brist på gummi i Sverige. Och han vädjade till alla skolbarn att vi skulle försöka samla in så mycket gummiskrot som möjligt. Vi skulle lämna det hos Nils Halvarsson, (Majas Nils) som skulle väga in det, så kunde vi vinna fina priser.

På vinden i uthuset på Mättjilsgården, visste jag att det stod två stora tunnor, omkring 1,5 meter höga som vi barn använt som gömställen när vi lekte kurragömm. (Tunnorna finns fortfarande kvar lika hela och rena som då). I den ena tunnan fanns massor med gamla utslitna cykeldäck och i den andra massor med gamla skor (trodde jag).

Jag lånade konsums cykelkärra och lastade alla däcken och farfar slängde också på några trasiga lastbilsslangar så det blev ett rejält lass. Som jag sedan cyklade ned till Majas med, där Nils vägde in det och antecknade namn och vilken klass jag gick.

Några dagar efter sen vi börjat höstterminen, kommer mannen, som vädjat att vi skulle samla gummiskrot, till skolan och jag fick ett stort diplom från Ungdomsberedskapens Rikstävling, som mamma ramade in, och som jag har kvar än i dag. Han hade även med sig ett par gula gummisulor som han förklarade var av rågummi, och som det var stor brist på. Så om vi visste var det fanns gamla kasserade skor med sådana sulor så kunde vi lämna in dem hos skomakare Forsberg i Skansbacken och det betalades ganska bra för rågummi, så vi kunde tjäna en slant.

Direkt efter skolans slut cyklade jag hem till Mättjilsgården och gick upp på vinden och kollade tunnan med de gamla skorna. Och till min stora glädje hittade jag fyra, fem par skor med höga läderskaft och gula sulor. Jag hämtade en kartong, och en vass kniv ur farfars snickarbänk och skar av alla sulorna, packade dem i kartongen och tänkte att nu skulle det tjäna pengar! Glad i hägen cyklade jag upp till Axel Forsberg med mina sulor, men då blev det inte så roligt längre, för när han packat upp kartongen förklarade han att sulorna inte var av rågummi. Men han tyckte väl synd om mej så jag fick ett par kronor ändå som tröst.

Jag tänkte inte mer på den här episoden förrän jag några veckor senare kommer in till farfar och farmor, för där på golvet i köket ligger det en hög med

läderskor utan sulor, och farfar förstod direkt vem syndaren var för han visste ju att jag samlat på gummiskrot. Farfar talade om att detta var skor som sommarförvarades där uppe på vinden och som han nu skulle ha smort in läderskaften på för vinterbruk och att han nu måste köpa nya åt både sej själv, samt Olle och Anders, och nu ville han ha reda på varför jag gjort så här. Gråtande förklarade jag att jag trodde det var gamla och kasserade skor när dom läg i tunnan bredvid dom gamla cykeldäcken.

Från att ha varit farfars favoritbarnbarn, dröjde det många dagar innan jag vågade mej in på Mättjilsgården igen, de enda som inte sa något argt till mej var farmor och mina fastrar, men farfar, farbröderna Olle och Anders, farsan och morsan sa desto mer, den enda som jag tror tyckte det var lite roligt var min bror Bertil.

Jag blev så småningom tagen till nåder igen, och några mer skor skar jag inte sulorna av.

Mickels (Mättjils) Birger, Vansbro.

VANSBRO BIL & MOTOR AB
TEL. 0281-71815

..FÖRE firmafesten, svensxan, mö-
hippan, femtioårskalaset ta kontakt med
NIMATOPAAL.....

TEL. (VX.) 0281-594900
VÅR ADRESS BOX 75
78051 DALA-JÄRNA

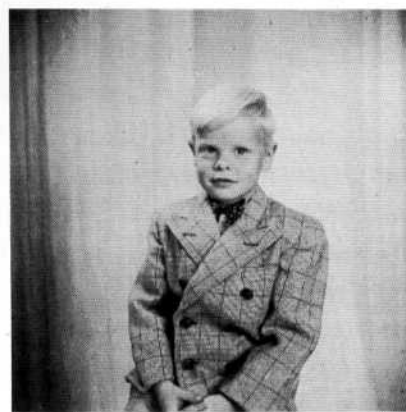
NÅSVARGENS STORA VARGTJUT.

GÅR DENNA GÅNG TILL

VÄRLDSMÄSTAREN !!!!SJÖ-ROLF!!!!

Som i juli 1998 blev världsmästare i
siluettsskytte vid tävlingarna i Finland
Nås första och ende !!.

VI GRATULERAR MED STORA
TJUTET !!

VÄRLDSMÄSTAREN
FOTO ARKIVBILD

LOKALPATRIOTER.

En dag, när jag stod på andra vå-
ningen i vårt sommarhus i Perstöp-
pan, hörde jag, genom det öppna
fönstret, skramlet av ett par cyklar
uppe på vägen.

Just när de passera "Stockholmarnas"
stuga hördes genom det täta lövver-
ket målbrottsröster: "Ja tänk inna je
skull bo i Stôckhòlm Nääj för
bodd je då i Järnâ !!!

Insänt av Iréne W-G som tjuvlyssnade

MINNE FRÅN KOLARSKOGEN.

1937 hade min far tillsammans med vår granne Varg-Lars åtagit sig en kolning söder om Näs sjön det rörde sej om totalt åtta milor.

Vi började så fort höbärgningen var avklarad. Dessförinnan hade vi byggt en stor kolarkoja samt stall för två hästar., vi hade nämligen lejt in två hästar med kuskar. Hästarna skulle fraktas över sjön och för det ändamålet hade vi lånat en så kallad spellotte som vi ansåg skulle bära två hästar. På ett lämpligt ställe körde kuskarna sina hästar ombord på flotten och färden började. Ernst satte sin motorbåt före flotten för att dra den över sjön, men det höll på att sluta illa, det visade sej att när motorbåten drog så gick framändan på flotten ner under vattenytan. Som tur var upptäcktes faran i tid, så Ernst stannade motorbåten och flyttade den till andra ändan, och då gick det bra när han sköt den framför sej. Färden gick sedan lugnt och stilla.

Inkörningen började och så småningom stod milorna klara för tändning. Tändningen skedde en i taget på grund av att milorna "slår" och då kan det bli mycket arbete om man tänder många milor på samma gång. När alla milorna var tända och värmen har "gått ner" som det heter på kolarspråk, så kräver dom inte så mycket arbete.

När milorna lugnat ner sig fick jag och min kamrat Varg-Folke förtroendet att under ett dygn sköta om de sex milorna som var tända. På kvällen gick vi tillsammans ronden runt till alla milorna. När vi kom till kojan drog vi lott om vem som skulle gå nästa rond kl. 24.00, dragningen utföll så att jag skulle gå. Dom tre första milorna krävde inga större arbeten. Men när jag var på väg till den fjärde, fick jag på långt avstånd se ett eldsken mot himlen och jag förstod att det hänt något, så jag sprang allt vad jag kunde. Och när jag kom fram till milan fick jag se fördöelsen, ett stort hål hade uppstått där eldslågorna slog upp. Nu gällde det att handla snabbt, vi hade som tur var sägat s.k. fyllved dagen innan, så jag kastade veden i hålet och det dämpade lågorna något. Oturligt nog så hade vi ingen stybbe, men som tur var fanns det lite jord men den räckte inte långt. Jag sprang då till kojan och väckte Folke och berättade för honom situationen. Lyckligtvis hade vi en häst med som snabbt schlades på, den såg ganska fundersam ut när han blev påslad mitt i natten och förspänd för ett åkdon. Jag gick före med en gaslykta och visade vägen för Folke med hästen. Vi kom så småningom fram till den gamla kolbotten där vi kunde hämta stybb, vi lastade fullt och for till milan som "månglat". Och på så vis kunde vi rädda milan, det var stora värden som stod på spel.

Vi kom så småningom tillbaka till kojan ganska trötta, vi kokade kaffe och pratade, vi tyckte att vi gjort ett gott arbete, vi kände vårt ansvar trots att vi bara var 16 år.

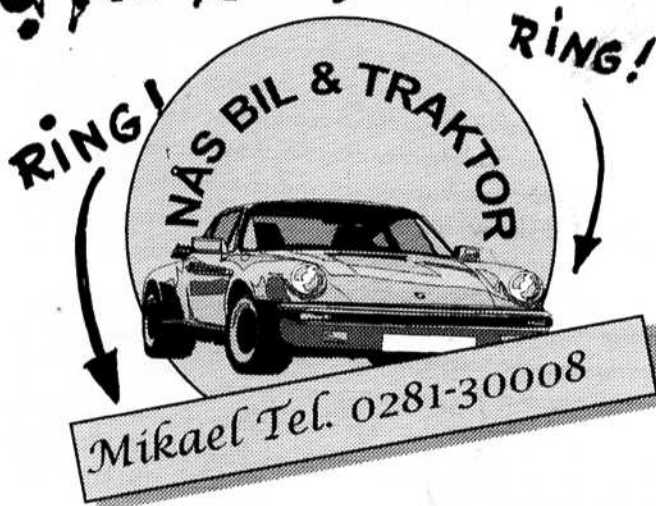
Sedermera började utrivningen av milorna och kolen skulle vaktas, när jag blev väckt och skulle gå på mitt pass vaknade jag inte riktigt förrän jag slog huvudet i en björk utanför kojan.

Utrivningen tog på krafterna och vi började längta hem, det närmade sej jul. Jag minns att i sista milan vi rev var det så mycket bränder att vi måste kola om dem, genom detta blev hemfärden framflyttad några dagar. Vi rev ut brandmilan och samlade ihop kolen i en hög på kolbotten, dom skulle ju ha vaktats men vi var så trötta och slut så vi for hem.

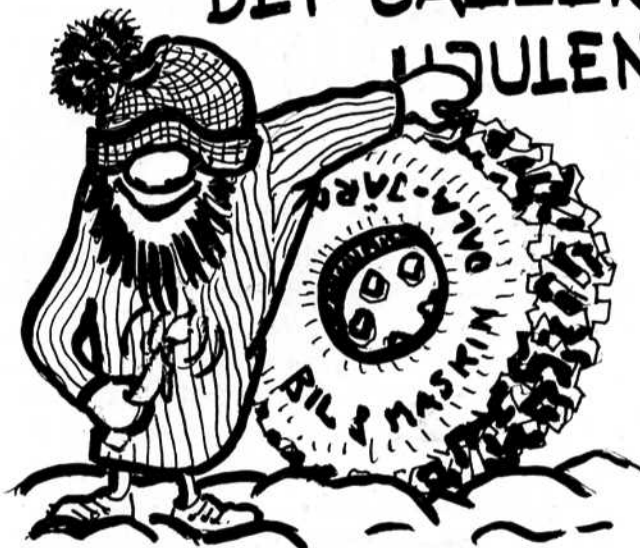
När vi kom dit på vintern för att köra ut kolen var det bara en askhög kvar där brandmilan hade varit.

Hemfärden skedde strax före isläggningen så vi hade en klubba och slog sönder isen så vi tog oss hem, nöjda och glada fast inpyrda av sot.

Birger Karlsson

ALLTID FÖRST NÄR
DET GÄLLER
HJULEN

**BIL & MASKIN I
DALA-JÄRNA AB**

**TEL. DALA-JÄRNA 0281-13344
NÄS 0281-595700**

Fortsättning på "Min skola i Närsjö på 1930-talet"

av Gummas Ingmar.

Vi läste om Önnemo och Sörgården i småskolan. Senare blev det Folkskolans läsebok 1 och 2, så något som kallades Svenskarna och deras hövdingar, Grimbergs svenska historia m.m. Ja vi läste t.o.m. Lilla Katekesen! Golven i skolan var av olackat trä, vanlig furuplank, som skulle skuras när det blev smutsigt. Då fick vi ledigt från skolan, s.k. skurlov under en dag. Vi kunde också få ledigt för att hjälpa till hemma med potatisplockning på hösten. På vintern åkte vi skidor eller sparkstötting till och från skolan och även på rasterna, när det var töväder byggde vi snöfästningar och hade snöbollskrig. På vårvintern när det var hård skare åkte vi spark utför backarna i gårderna vid Schedins, vi satte ihop sparkarna till "tåg" och åkte utför. På hösten innan snön kom var vi ute i skogen på friluftsdagarna och letade kåda. Vi sökte efter vad vi kallade "riktig kåda" som gick att tugga som tuggummi, det fanns också "girrkåda" som inte var så trevligt att tugga på, den var så besk så den spottade man ut på direkten. Vi lekte med bollar och tävlade i friidrott med de enkla redskap vi själva tillverkade.

Strax före jullovet spelade vi teater i skolan för publik, vi samlade pengar till skolresa även på den tiden. Vi hade en samedräkt hemma som jag brukade ha på mej när vi spelade teater, jag skulle föreställa same eller lapp. Vår lärarinna hade skrivit en enkel pjäs, och vi sjöng och spelade. Vi var till Falun på skolresa och en annan gång till Stockholm och var då borta i två dagar. Det var förstås en upplevelse att få gå på Skansen och Gröna Lund och andra ställen för oss som aldrig varit i Stockholm tidigare. Vi var Nåsklädda allesammans och jag minns att vi blev fotograferade av många utländska turister.

Uthuslängan vid skolan innehöll vedbod och utedass, ett för flickorna och ett för pojkarna. En flaggstång mitt på gården, som förresten blåste av en examensdag när flaggan var hissad. Som tur var var alla inne i skolan när det hände.

Granne med skolan bodde Anna och Erik Olsson, eller Sveds Anna och Lissjanis Erik som dom kallades i dagligt tal. Dit blev vi skolbarn bjudna på kaffe ibland t.ex. när Nisse fyllde år eller hade namnsdag. Sveds Anna hade stickmaskin och stickade tröjor och andra stickade varor på beställning. Jag minns att hon gjorde en hjälm — ett slags huva att dra över huvudet när det var kallt, så kunde man ha mössa utanpå. Sveds Anna var en av de sista och kanske den allra sista bukullan i Nås. Hon hade fäboden i Vinberget i "levande" skick ända tills hon uppnått rätt hög ålder. Det innebar också att Vinberget var ett populärt utflyktsmål för att hälsa på Sveds Anna och hennes djur.

Vår lärarinna Margit Liljegrens äldre syster Aina var barnjungfru i familjen. Ragnar Liljegen var ingenjör, jag tror inom väg- och brobyggnad och arbetade ett tag i Skattungbyn. Dom hade bil, men eftersom han var borta i veckorna skaffade han sej en motorcykel. Ragnar var ganska liten till växten, åtminstone under medellängd och ingen tungviktare. Hans lätta vikt kom att bli ett problem för honom när han skulle kicka igång sin motorcykel, då vägde han för lätt. Men Margit fick ställa upp och då gick det bra, hon var väl heller ingen tungviktare men hade ändå tillräcklig tyngd och kraft att få igång den.

Elisabethdagen, 19 nov. var inte bara mammas namnsdag, vår lärarinna Margit Elisabeth skulle uppvaktas av oss skolbarn denna dag. Detta var en tradition som vi ärvde av tidigare skolklasser, hur det uppkommit vet jag inte. Det var också lite märkligt eftersom Elisabet inte var tilltalsnamnet men Margitdagen inträffar ju under sommarlovet så kanske därför. Vi skulle naturligtvis ha en present med oss när vi kom. Så några dagar i förväg så cyklade vi till Konsum på Sveden och köpte present, det fanns på den tiden en hel del presentartiklar att köpa även i en så liten butik som denna. Att vi åkte just dit var också tradition, vi var aldrig någon annanstans. Vi visste att hos Anna Eklund i Konsum fanns alltid någonting som vi kunde köpa. Vi hade samlat ihop några kronor till present hur mycket minns jag inte.

Tidigt på morgonen den 19 nov. vandrade vi så iväg till skolan där vi samlades vid trappan upp till lärarbostaden, det var fortfarande mörkt ute. När alla hade kommit gick vi uppför trappan under sång, dörren var upplåst för vi var förstås väntade. Det hade bullrats upp till kaffekalas, jag tror nog att Margit Liljegen uppskattade denna uppvaktning. Hennes enda dotter, Birgit hade många intressanta leksaker. Vi skolbarn hade tillnärmelsevis inte så många saker hemma som hon. Därför var denna morgon ett tillfälle för oss att titta på och leka med hennes leksaker. Jag minns att hon hade ett trehjuligt fordon, en cykel av något slag med trähjul, som gick att trampa runt på golvet, den var mycket populär och upptagen mest hela tiden vi var där. Vi blev kvar tills det var dags att gå ner till skolan och börja lektionen.

Stor sensation!
Tvillingfödsel i Rox.

I måndags den 18 augusti, tidigt på morgonen, nedkom Gods-Lena gift Liljegren med tvillingar. De voro för tidigt födda och så små att de lindades och lades i eigarrlådor.

Tilldragelsen skedde i Gods Per Larssons stuga i Rox i Morkarlby. Fru Lindqvist, barnmorskan som hjälpte dem till världen, fick strax liv i gossen som började skrika. Flickan däremot föreföll livlös och lades åt sidan på en uppbäddad säng. Emellertid märkte Gods-Karin, syster till barnaföderskan och behjälplig vid födseln, att det rörde sig i maggropen på den lilla flickan. Efter förnyad ansträngning lyckades så barnmorskan även få liv i henne.

Tvillingarna voro så mycket för tidigt födda att man tvivlade på att de skulle få leva. Således tillkallades prästen redan samma eftermiddag för att förrätta "nöddop". De döptes till Karl Emil och Anna Helena.

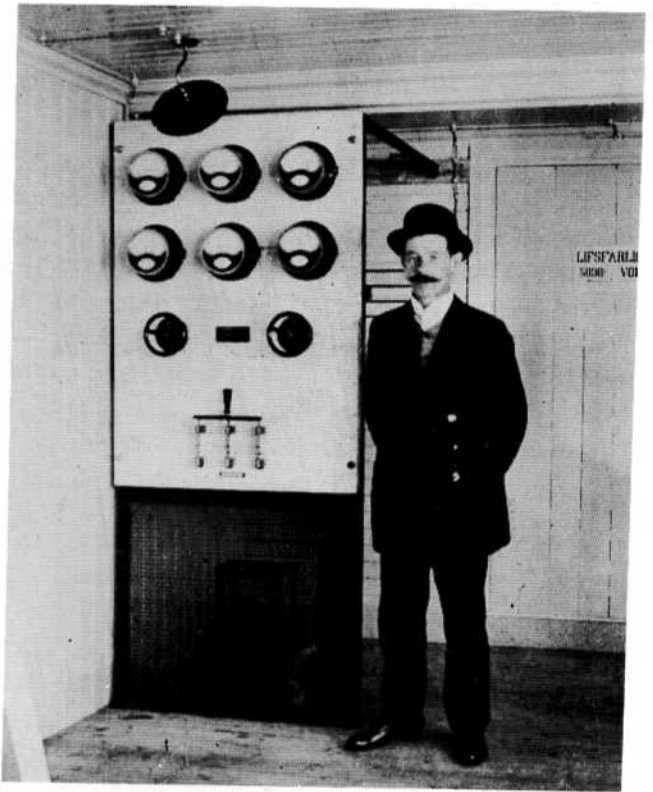
Ryktet om den märkliga nedkomsten spröd sig snabbt i Morkarlby, Utmeåland, Mora Strand och Mora Norr. Alla ville ta en titt på de nyfödda liggande i sina eigarrlådor.

Under de gågna dagarna har det varit en strid ström av besökare i Rox. Gods-Karin, gift med Gustav Jansson, har haft kaffe-pannan på hela dagarna för att undfagna de nyfikna gästerna.

Igår gjorde även Emma och Anders Zorn en visit för att beskåda de små och höra sig för om deras tillstånd. Nu fyra dagar efter födseln förefaller det som de skulle ha möjlighet att leva vidare. De äro förhållandevis pigga och matfriska.

Denna sensationella tvillingfödsel har vi fått oss tillsänt från John Liljegren, Malmö, och flickan som föddes är alltså hans mor Anna Liljegren som hade pensionat vid järnvägsstationen i Nås.

Tilläggs kan att Anna Liljegren fortfarande är vid relativt god hälsa och vistas på Bäckaskog i Vansbro. Hennes minnen och upplevelser kommer framöver i Nåsvargen, återberättade av hennes son John Liljegren.

Övermontör Bjelke vid kraftstationen i Heden.

Öros-Johan som en tid var ägare till Hedens såg & snickeri, byggde kraftstationen i början på 1920. Myr-Anders som varit och sett på anläggningen kommenterade; "Hänn vär dyrt för Johan hä, nog få änn då smock dit mä en tus'n lapp skull je tro!" Berättade Esbjörs Rune. Foto ur Bojan Larssons arkiv.

**SKANSBACKENS
PENSIONAT**

TEL. 0281-30055 FAX 070-0281-30700

SIMASGÅRDEN

AV GÄSTGIVAR ERIK

I Mellanborg, alldeles vid järnvägen på västra sidan, låg förr en gård där tre syskon bodde, Erkä, Anna och Jon. Jon var som man sa "kollrig" så hans syskon hade honom bunden i ladugården i lag med boskapen, han hade inga kläder på sej och han var luden som en apa. Min far hade sett honom, även flera hade sett detta hemska, det kunde väl vara i början på 1900-talet. Dom hade stora tillgångar i skog. Men dom var så snåla så dom hade inte råd att ha sängkläder i sängarna. Under huvudet hade de en trälåda som var formad som en kudde. Trots tillgången på skog hade dom inte råd att ta något till ved, utan de plockade ihop sådant som låg på marken. De hade ju jordbruk men de var så sena med allting, både sådd och skörd, så när alla andra hade gjort ifrån sej då började dom. Det var ett talesätt ända in på min tid, att när det sent på hösten nov.-dec. blev något rejält blåsväder så kallades det för, "Simas snestörk" för Simas hade oftast havresnesarna ute fortfarande.

En sak som bör nämnas är att Simas Erkä, den utbildade enstöringen, konstruerade en flygmaskin, den var närmare som en helikopter, fyra vingar och en vev, som föraren skulle driva planet med, allt av trä. Det märkligaste var vingarna, dom var gjorda med perfekt skevning så rent teoretiskt skulle maskinen kunnat flyga. Men premiärturen blev inte lång, maskinen kraschade, men Erkä som ende besättningsman klarade sig. Vingarna finns kvar än, Jons Erik ropade in dem på auktionen, de har varit på ett flertal utställningar, dom förvaras nu på Dalamuseet i Falun.

När den sista av syskonen lämnat in, så skulle ju arvsfonden överta tillgångarna, jag minns inte säkert om det gick per anbud eller om det blev auktion. Kommunalgubbarna från Nås var dit och gjorde en värdering, men den låg långt ner.

Det var en storfräsare från Leksand, Bäck Daniel, som blev den nye ägaren. Han hade stora aktiviteter i Älgberget, bl.a. vård av mindre förbrytare, han hade fast anställd personal som bodde där. Stugan från Simas flyttade han dit upp. Det var ett välbehållet timmerhus så han satte upp den och rustade den rejält, det blev representations våning för hans kontakter. Detta projekt är ju sedan länge nedlagt, undrar just om Simasstugan står kvar där i villa skogen?

Bäck Daniel gjorde en stordrivning, det var urskog på bergsskiftet i Gräsberget. Efter drivningarna hade han kolningar, bröderna Wik från Rutsbyn var där och kolade åt honom, någon gång 1938

eller början på 40-talet. Det var grova torrakar som som gick med i kolningen, de var så grova att de orkade inte resa upp dem i milorna, utan dom fick borra hål längs efter och lägga i sprängämnen och spränga itu dem i fyra delar!

Jag vill minnas att det senare blev konkurs för Bäck Daniel, det var en grosshandlare från Västerås som ropade in fastigheten.

JAG ÄR PÅ JAKT EFTER EN VÄNSTERGÅNGAD, ÄTTKANTIG GREJ, EN SÅN DÄR SOM SITTER I TVÄTTMASKINS-TERMOSTATER OCH GAMLA RÄKNESNURROR, DEN ÄR UNGEFÄR 5 CM LÅNG OCH SMALNAR AV NEDTILL...?

JA - HYLLEN LÄNGST BORT UNDER SPIKEN ...

DET FINNS HOS OLSÉNS.

OLSÉNS
JÄRNHANDEL AB
VANSBRO
TEL. 0281-71025

En sensommarnatt, någon gång på 1950-talet, höll Gärdspers-Erik och jag på att byta ledningar i stolparna vid magasinerna, söder om järnvägsstationen. Att vi höll på denna tid på dygnet var ju för att vi då orsakade minsta besvär när vi måste bryta strömmen. När jag var på väg ned från en stolpe upptäckte jag i ögonvrån en man med en bössa som springande försvann bakom ett magasin. Förklaringen kom någon minut senare då landsfiskal Rooth kom fram ur skumrasket och förklarade att de fått en anmälan om mystiska personer vid magasinerna. Mannen med bössan var polisman Walter Gustavsson som lätt generad försökte gömma sig när det upptäcktes vilka vi var.

Esbjörns Rune

I förra numret av Näsvargen fanns en skiss av Näsjö skola invändigt, insänt av Gummas Ingmar, enastående välgjort. Nu kommer ett foto på samma skola utvändigt och med elever och läraren Jons Per Halvarsson, på verandan står hustrun Karin med döttrarna Britta och Hanna. Pojkarna fr. v. 1. ? 2. Jubb Nils 3. Spel Anders 4. Lissjanis Olof Nerigårn 5. Geting Edvin 6. Jubb Ernst 7. Lissjanis Anders Nerigårn 8. Bång Erik Orsalheden 9. Sanpers Isak Flickorna från v. 1. Anna Oppigårn 2. Ingeborg "Immi" Nerigårn 3. Gummas Anna Orsalheden 4. Karin Schedin 5. Geting Karin 6. Karin Oppigårn.

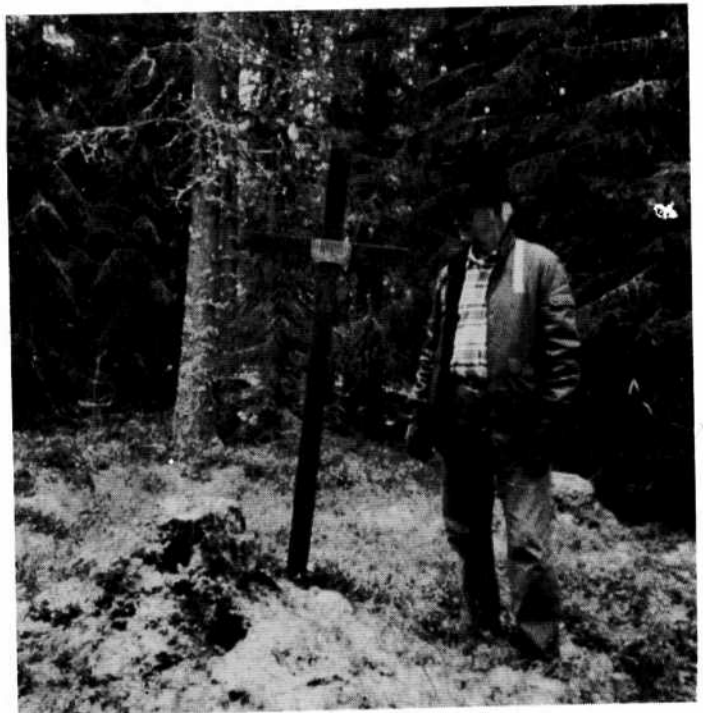
Hälsningar från Järnagåsen som Näsvargen tog, — Lisa L.

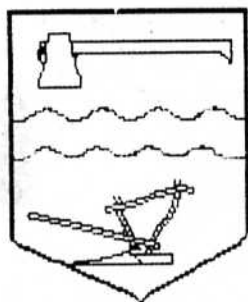
NÄJ, DET ÄR INTE
BETLEHEMS -
STJÄRNAN, DEN
DÄR KOMMER
FRÅN EL-DANIEL
JAG SER SLADDEN

DANIELS EL TYNA

TEL. 0281-30289

Högst uppe på Hästaberg, finns ett stort järnkors som minner om ett tragiskt öde 1956. Korset är försedd med en kopparplatta med inskriptionen; Här dödsskades Gottfrid Wilhelmsson av ett fallande träd 21/3-56 Född den 24/9 1894. Minnet restes av hans svåger Olars Nils Larsson. Vid korset står Gunnar Netzell.
Insänt av Esbjörs Rune.

Tyvärn blev inte årets sommar den hängmatts-
lata, varma, soliga vi alla hoppats på, men nu är
den och snart hela året 1998 ett minne blott.
Någon väderspåman har förresten med be-
stämdhet påstått, inför nästa år, att ligger snön
kvar till midsommar så blir det en sen vår, vilket
återstår att se. Glädjande nog kommer bidragen
till "vargen" i något större omfattning och kan-
ske har vi den blöta sommaren att tacka för det. *Men fortfarande
vill vi ha så mycket material som möjligt, skriv vad du upplevt, varit
med om, hört talas om. Kanske finns det i någon byrålåda, foton
som är intressanta.* Lämna dem till Jont-Åke eller Rälq-Päär som
tacksamt tar emot allt. Nu till jul är nog en "varg" den bästa och
trevligaste julklappen, skicka den till dina vänner i försking-
ringen. Hed-Gunnar, tel. 30098, har alla tidigare nummer av
"vargen" Så vill vi tacka alla våra annonsörer som så troget
ställer upp och gör det möjligt att ge ut "vargen" två gånger om
året, juni och dec. Till sist önskar vi alla våra läsare en riktigt
GOD JUL och ETT GOTT NYTT ÅR 1999 !!!

Jont-Åke

Rälq-Päär

GRATULANTER HOS TYSK-OLLES KARI I MITTEN PÅ 1950-TALET.fr.v. och översta raden: Nils Halvarsson, Lis-
sjanis Algot, Tysk Erik, Orr Jonas och Karin, Signe Lissjanis, Tysk Gunnar, Maja Halvarsson, Knip Anna, Orr Karin, Östen Lissjanis, Ida Lin-
dahl, Födelsedagsbarnet, Tysk Eriks Lisa, Anna Halvarsson, Knipjans Lasse, Lennart Halvarsson, Martin Lissjanis, Rune Halvarsson.